

[Langsted]

gerende trafikminister havde svært ved at svare på. Jeg skal for god ordens skyld sige, at jeg i den anledning har fået et, jeg vil godt sige tilfredsstillende svar fra ministeren skriftligt, som jeg ikke behøver at læse op her.

Derimod har vi i vores gruppe fået så mange tilkendegivelser vedrørende den måde, hvorpå loven om radiokommunikation administreres, at vi efter de forskellige forhandlinger, vi har haft i udvalget om § 9, og som hr. Arentoft nu lige nævnte, vil være meget betænkelige ved i denne omgang at stemme for lovforslaget, fordi vi er bange for den måde, hvorpå loven kan administreres. Det kan ikke være sådan, som det er muligt ved radiokommunikationsloven, at der kan komme embedsmænd fra post- og telegrafvæsenet og legitimere sig, og at man, når de bliver adgangsforment, fordi det bliver sagt, at der ikke er radiosendanlæg til stede i huset, derefter kan dømme en, man kan næsten sige troskyldig og uvidende husmoder, fordi hun ikke giver adgang til et anlæg, som hun sige ikke findes i huset.

Ministeren for offentlige arbejder (Kampmann, fg.):

Hr. Arentoft bad mig her fra talerstolen understrege en vis del af lovforslaget og de tidligere givne besvarelser, men det må vist være tilstrækkeligt at henvise til disse besvarelser, som efter min mening er klare og tydelige nok.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslaget

vedtoges med 124 stemmer mod 19; 7 stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Tredje behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om luftfart.

(Lovforslag nr. L 116. Fremsat 1/12 77. Første behandling 13/12 77. Betænkning 4/4 78. Anden behandling 18/4 78. Tillægsbetænkning 20/4 78).

Der var stillet 1 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslaget sattes først til forhandling.

Forhandling

Langsted (CD):

Der er nu mellem anden og tredje behandling stillet et fornyet ændringsforslag til den foreslåede § 135, stk. 3. Det lyder som følger:

»Ministeren for offentlige arbejder kan fastsætte ændringer i definitionerne af de i stk. 1 og 2 anvendte begreber.«

Jeg understreger ordet »definitionerne«. Vi mener fra forslagsstillernes side, at det er en ændring, som ministeren burde kunne leve med. Vi kan næsten sige, at der er tale om en venlighed mod ministeren, idet vi også kunne have stillet forslag om, at stk. 3 helt skulle udgå, hvilket efter vor mening statsretligt måske var det mest korrekte.

På CDs vegne skal jeg, til trods for at det kun er ændringsforslaget, der er til debat, allerede nu sige, at såfremt ændringsforslaget ikke vedtages, vil vi ikke kunne stemme for loven.

Melchior (CD):

Efter den stemmeforklaring, mit partis ordfører her har givet, føler jeg, at jeg skylder tinget en lidt mere udførlig redegørelse for dette ændringsforslag, idet jeg forleden her fra talerstolen betegnede den bestemmelse, der her foreslås indført i loven, som grundlovsstridig. Jeg erkender, at mit udtryk var for vidtgående, idet jeg ikke mener – og ved, at klogere folk ikke mener – at denne paragraf er grundlovsstridig i streng juridisk forstand. En professor i statsret har udtalt gentagne gange offentligt, at grundloven til syvende og sidst ikke er andet, end hvad man lægger i den, og det er meget svært at føre bevis for sager af denne art. Men jeg fastholder udtrykket grundlovsstridig i den forstand, at det, når henses til grundlovens

[Melchior]

ånd, nemlig adskillelsen af den lovgivende, den udøvende og den dømmende magt, som jo er direkte grundlovsfæstet, efter min opfattelse er i klar strid med denne ånd, at vi i dag i en lov skal fastsætte, at en minister har ret til at ændre i en lovtekst.

Jeg er i besiddelse af et citat fra en forhandling i folketinget i samlingen 1897-98, hvor en folketingsmand sagde, at det rigtige princip må være, at en lov kun kan ændres ved en anden lov. Det, at det er længe siden, hindrer ikke, at det stadig væk er rigtigt. Der er såmænd ting, som har været kendt i årtusinder, og stadig væk gælder som sandheder og som absolutte krav til menneskene.

Jeg må derfor sige, at selv om vi har vigtigere ting på dagsordenen i dag - vi skal tale om terrorisme og om dødsstraf - synes jeg, efter devisen at det vigtigste altid er det, du laver lige nu, at denne sag har krav på tingets og befolkningens opmærksomhed. Det er en farlig ting, en meget sjældent sket ting, det er vist årtier siden, at noget lignende er forekommet, og selv om det i denne lovs sammenhæng ikke er helt afgørende, vil det være afgørende for præcedens. Nu skal der efter dansk sædvane tre gange til, for at noget kan vinde hævde, men så sent som i går under en behandling her vedrørende et aktstykke, der blev foreslået trukket tilbage fra finansudvalget, kunne en minister dog henvise til ét eneste fortilfælde, hvor man havde gjort noget lignende, og flere rutinerede folketingsmedlemmer gav ministeren ret i, at ét fortilfælde af en fremgangsmåde var nok til, at man kunne gøre det en anden gang.

Det er noget lignende, jeg frygter vil ske her, at nu giver vi en minister uindskrænket ret til at ændre lovteksten i en paragraf, skønt det er meget nemt, når nødvendigheden af at foretage en ændring måtte foreligge, at gennemføre den ad lovgivningens vej. Det andet er et skråplan at komme ind på.

Vi ser også med glæde, og det vil jeg da gerne sige tak for, at et par partier har bevæget sig fra anden behandling og nu til tredje behandling. Jeg er overbevist om, at langt inde i hjerterne og i hjernerne på ret mange andre medlemmer er der en lyst til at tilslutte sig denne ændring, men man er muligvis bange for at tabe ansigt. Det synes jeg sagen er for vigtig til. Man skulle overvinde denne frygt og vise sig selv og befolkningen, at ministre ikke skal kunne ændre en lovtekst, og

så er det ikke afgørende, hvor vigtig den pågældende sag er. Der ligger ikke i dette nogen som helst beskyldning for eller mistanke om, at nuværende ministre eller regeringen vil foretage misbrug, men det er og bliver et skråplan, og ingen ved bedre end den socialdemokratiske gruppeformand her i tinget at varetage og hævde tingets uafhængighed, retligheder og værdighed, men jeg føler, at tinget denne gang undtagelsesvis trædes under fode.

Må jeg sluttelig gøre opmærksom på, at vort nye samarbejde i Europa, som formodentlig og givetvis og heldigvis vil fortsætte langt ud i fremtiden, så langt vi kan overskue, er en yderligere medvirkende årsag til, at folketinget skulle være mere påpasseligt, for henvisningen i bemærkningerne til stk. 3 i § 135 går jo netop på, at der kan komme internationale ændringer i definitionerne, som skulle give ministeren ret til at ændre i denne lovparagraf. Dette vil kunne tænkes at ske på en lang række praktiske lovgivningsområder, og Europarettens vil på denne måde kunne få indpas i dansk lovgivning, uden at de pågældende spørgsmål har været forelagt; der vil altså administrativt kunne foretages ændringer i en lovtekst. Jeg protesterer kraftigt imod det, og jeg advarer imod det. Jeg har ikke meget håb om, at nogen ved afstemningen om et øjeblik skal have besindet sig, men der vil være mulighed for at gøre det senere, og jeg bebuder, at mit parti vil give tinget lejlighed til i en kommende samling at gøre den fejl god, som nu eventuelt bliver begået om et øjeblik.

Jens Møller (KrF):

Nu står hr. Melchior heroppe og fortæller os, at der her skulle være tale om at give ministeren lejlighed til at ændre i selve lovteksten. Vi har fra anden side fået det forklaret på den måde, at det, der kan ske, er, at ministeren kan fortolke visse begreber i teksten. Det ville være rart at vide, hvilken af de to ting der er det rigtige, og jeg vil derfor gerne spørge ministeren, hvordan han fortolker det, der skal ske, for det må jo være det, der er det afgørende.

Justitsministeren (Erling Jensen):

Jeg skal ikke i øvrigt blande mig i diskussionen om ændringsforslaget, det er ikke min

[Justitsministeren]

ressort, men hr. Melchior inddrog grundloven. Jeg vil godt for det første glæde mig over, at hr. Melchior i dag i modsætning til tidligere klart bekræftede, at det, der her er tale om, ikke er grundlovsstridigt. Det er det nu nok værd at få slået fast i denne forsamling.

Det, hr. Melchiors argumentation derefter går på, er, at den foreslåede bemyndigelsesbestemmelse går ud over, hvad man hidtil har accepteret. Her synes jeg det kunne være praktisk at sige, at det mener i hvert fald justitsministeriet bestemt ikke, og jeg skal henviser til et par enkelte lovbestemmelser. Hr. Melchior kan få flere eksempler, hvis han måtte ønske det.

Efter invalidepensionslovens § 1, stk. 6, lovbekendtgørelse af 3. februar 1976, kan socialministeren i overensstemmelse med regler i overenskomster med andre stater fastsætte bestemmelser, hvorefter lovens almindelige betingelser for at få invalidepension fraviges. Tilsvarende bestemmelser findes i enkepensionsloven og i folkepensionsloven.

I færdselsloven af 1976 bestemmer § 69, stk. 2, at justitsministeren bemyndiges til, hvis særlige grunde taler derfor, at bestemme, at et køretøj eller køretøjer af en bestemt type skal henføres under en anden køretøjskategori end den, der følger af definitionerne i § 2. Jeg kan også nævne bestemmelsen i § 1 i lov nr. 119 om gifte og sundhedsfarlige stoffer, der er af 3. maj 1961. Jeg kan nævne en lignende bestemmelse i lov nr. 290 af 7. juni 1972 om foranstaltninger mod forurening af havet med andet end olie.

Man kunne også tænke sig, som hr. Melchior sagde, at man ikke har brugt sådanne regler tidligere, og derfor glædede det mig, at hr. Melchior i sit indlæg beskæftigede sig med tiden omkring 1898 og 1897. Lad mig nævne en bestemmelse fra 1898, nemlig bestemmelsen i § 3 i lov nr. 64 af 26. marts 1898 om handel med gødnings- og foderstoffer, hvorefter landbrugsministeren kunne foretage ændringer i de i loven indeholdte regler om affattelse af garantidokumenter i givne situationer.

Sagt på anden måde: jeg kan ikke under nogen omstændigheder tilslutte mig hr. Melchiors vurderinger.

Glensgård (FP):

Til hr. Jens Møller kan jeg sige, at ministeren sikkert her fra talerstolen vil bekræfte følgende: er det korrekt, at den oprindelige tekst i lovudkastet, altså ikke det, der blev forelagt for folketinget, men det interne lovudkast, ikke var udformet som den tekst, der er forelagt for folketinget, men faktisk havde den udformning, som ændringsforslaget har, altså at trafikministeriet selv har haft disse overvejelser, men at man under behandlingen i trafikministeriet efter en henvendelse til justitsministeriet derfra fik besked på, at teksten skulle ændres? Man var altså selv i første omgang – og det vil jeg gerne have at ministeren bekræfter – i trafikministeriet ikke særlig interesseret i den tekst, der findes i § 135, stk. 3. Hvis ministeren kan bekræfte dette, så håber jeg, at hr. Jens Møller og hans partifæller selv kan overveje, hvorledes de vil stille sig.

(Kort bemærkning).

Melchior (CD):

Jeg er glad for dette ordskifte med justitsministeren. Justitsministeren er klar over, at det ligger mig fjernt at mene, at jeg skulle være en bedre beskytter af grundloven eller have bedre intentioner, end justitsministeren har. Det er selvfølgelig ikke tilfældet, det siger sig selv.

Nu fik vi en række eksempler, men det havde jo været dejligt – for mit parti har gjort opmærksom på denne sag under udvalgsbehandlingen og stillet en række spørgsmål – hvis vi kunne have fået de eksempler på et tidligere tidspunkt, så at vi kunne have gået dem lidt efter. Jeg hæftede mig særlig ved ét eksempel, som jeg mener netop beviser, at der her er tale om noget meget mere vidtgående. Ministeren citerede en bestemmelse om, at køretøjer på ministerens foranledning kan henføres under en anden kategori. Det vil sige, at det er en afgrænset bemyndigelse og ikke som det, der står i § 135, stk. 3: »Ministeren for offentlige arbejder kan fastsætte ændringer i stk. 1 og 2.« Så står der ganske vist noget mere i bemærkningerne, men det er også meget blødt. Det er en fuld bemyndigelse til at ændre en lovtekst, og det var der ikke tale om i det eksempel med køretøjerne. Og jeg har en mistanke om, at de andre eksempler var af lignende art.

[Melchior]

Jeg har modtaget et brev fra en professor i statskundskab. Jeg skal ikke nævne ham ved navn, da jeg ikke har haft tid til at spørge, om jeg må citere ham. Men da jeg har overladt justitsministeren en kopi af brevet, har jeg lov til at referere, at denne professor i statsret har en anden opfattelse end justitsministeriets lovkontor. Han har skrevet under på, at som lovforslaget er udformet her, går man med det, som lovforslaget giver ministeren bemyndigelse til, noget videre, end man hidtil er gået.

Altså o.k., eksperter kan være uenige, men tvivlen bør i dette forhold komme grundlovsånden til gode, og folketingets værdighed skal der tages vare på. Når der kan rejses tvivl, så bør folketinget være på vagt, ikke lige på grund af denne paragraf og dette ministerium, men på grund af konsekvenserne for vort internationale samarbejde, som jo har givet anledning til, at denne paragraf er blevet indføjlet. I øvrigt venter jeg med spænding på svar på hr. Glensgårds spørgsmål.

Langsted (CD):

Foranlediget af, hvad justitsministeren sagde, vil jeg sige, at vi ikke på noget tidspunkt udtrykkelig har sagt, at denne lovbestemmelse var direkte i strid med grundloven. Vi har først og fremmest i udvalget spurgt om dens overensstemmelse med grundloven. Derefter har jeg i min ordførertale ved forslaget andenbehandling udtalt, at lovforslaget i den af ministeren forelagte form forekommer at være i strid med grundlovens ånd. Det var det samme, hr. Melchior sagde. Det er et spørgsmål om grundlovens ånd. Jeg kan tilslutte mig hr. Melchior's bemærkninger om de love, som justitsministeren henviste til.

Jeg skal yderligere citere fra min ordførertale under anden behandling, sp. 8787, hvor jeg omtalte Karnovs kommentar til grundlovens § 3:

»... i almindelighed må såvel konkrete forvaltningsakter som anordninger have lov-hjemmel; på enkelte områder kan administrationen dog udstede anordninger uden egentlig (udtrykkelig og speciel) lovhjemmel, men hjemmelen foreligger da i andet retsgrundlag sideordnet med loven.«

Det er der tale om i de tilfælde, justitsministeren nævner. Det er der ikke tale om i de foreliggende lovforslag.

Justitsministeren (Erling Jensen):

Jeg forstår nu, at ingen overhovedet på noget tidspunkt har været i tvivl om, at dette var i overensstemmelse med grundloven, og det er det nu godt at få slået fast. Nu er det grundlovens ånd, det ikke er i overensstemmelse med. Ja men det må altså betyde, hvis vi ellers er enige om, at alle de hidtidige love har været i overensstemmelse med grundlovens ånd, at det, vi skal diskutere, er, om den foreslåede bemyndigelsesbestemmelse går ud over, hvad vi hidtil har accepteret i lovgivningspraksis. Det er justitsministeriets absolutte opfattelse med de af mig nævnte og flere eksempler, at det gør den ikke.

Så siger hr. Melchior, at det havde nu været rart, om man på dette sidste konkrete spørgsmål havde fået min besvarelse lidt tidligere. Den eneste årsag til, at man ikke har det, er, at hr. Melchior i går har været så venlig at rejse problemet over for mig, foranlediget af en henvendelse fra en juridisk professor. Hvis hr. Melchior mener, at det burde være sket allerede i går, skulle sagen jo have været sat på dagsordenen allerede i går.

Ministeren for offentlige arbejder (Kampmann, fg.):

Hr. Glensgård ønskede at bore i historikken vedrørende den bemyndigelse, vi her diskuterer. Det er vel sådan set ikke så afgørende. Det afgørende er at tage stilling til bemyndigelsen, således som den foreligger, og ikke til, hvilken brevveksling eller udveksling af synspunkter den eventuelt har givet anledning til imellem en række ministerier.

Hr. Jens Møller rejste et spørgsmål om ministerens opfattelse af bemyndigelsen. Om det kan jeg sige, at den er ganske klart tilkendegivet skriftligt over for udvalget, senest i det bilag, som ledsager tillægsbetænkningen til dette lovforslag.

Glensgård (FP):

Det er muligt, at den fungerende trafikminister ikke mener, at det tjener noget formål at bore i fortiden, men da trafikministeriet åbenbart har haft den opfattelse, at den formulering, § 135, stk. 3, nu har, ikke var den rigtige, så synes jeg nok, det er rimeligt at bore i det.

Jeg håber, at hr. Jens Møller har opfattet trafikministerens udtalelse således, som den

[Glensgård]

skal opfattes, nemlig som en bekræftelse på mit spørgsmål. Trafikministeriet har selv haft de samme overvejelser, og dets oprindelige udkast til lovforslaget indeholdt ikke denne paragraf i denne udformning.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslaget.

Afstemning

Ændringsforslaget forkastedes, idet 55 stemte for, 96 imod.

Lovforslaget som helhed sattes derefter til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget vedtoges med 114 stemmer mod 24; 12 stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Tredje behandling af:

Forslag til lov om ophævelse af lov om dødsstraf for visse handlinger begået under krig eller fjendtlig besættelse samt om ændring af militær straffelov [af Tastesen (S), Jørgen Junior (FP), Yvonne Herløv Andersen (CD), Gert Petersen (SF), Tove Jørgensen (DKP), Niels Helveg Petersen (RV), Mølgaard (DR) og Wilhjelm (VS)].

(Lovforslag nr. L 93. Fremsat 15/11 77. Første behandling 1/3 78. Betænkning 6/4 78. Anden behandling 11/4 78. Tillægsbetænkning 25/4 78).

Der var stillet 1 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Formanden:

Jeg kan allerede nu meddele, at jeg fra følgende 17 medlemmer har modtaget anmodning om, at afstemningen om lovforslaget sker ved navneopråb:

Svend Andersen (Rosk. a.), Arentoft, H. C. Hansen, Kirsten Jacobsen, Ove Jensen, Uwe Jensen (Ribe a.), Jørgen Junior, Askjær Jørgensen, Kjærulff-Schmidt, Lawaetz, Masted, Børge Møller, Nauerby, Poulsgaard, Ernst Schmidt, Thorndahl og Voigt.

Ændringsforslaget sattes først til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Ændringsforslaget vedtoges uden afstemning.

Lovforslaget som helhed sattes derefter til forhandling.

Forhandling

Anders Andersen (V):

Da mit partis ordfører, fru Mette Madsen, ikke kan være til stede her i dag, skal jeg fremsætte nogle bemærkninger.

Lovforslaget har jo været til behandling i udvalget mellem anden og tredje behandling. Vi har dér fået oplyst, at der ligger to konventioner, dels den europæiske menneskerettighedskonvention, art. 7, dels FN-konventionen, art. 15, som begge to fastslår, at der ikke kan gennemføres lovgivning med tilbagevirkende kraft. Jeg vil nok sige, at FN-konventionen er den stærkeste i sin formulering.

Det betyder altså, at hvis man ophævede dødsstraffen og eventuelt i en given situation ville genindføre den, forhindrer disse konventioner det. Det forudsætter, at man opsig konventionerne, og der er 6 måneders opsigelsesvarsel. Det kan naturligvis bekymre, at man i forbindelse med behandlingen af dette lovforslag må konstatere, at man, på trods af oplysninger der er kommet i dagspressen, ikke kan gennemføre lovgivning med tilbagevirkende kraft.

De bemærkninger, jeg har at sige videre, drejer sig i og for sig ikke så meget om, hvorvidt man er for eller imod dødsstraf el-